

Idäntalouksien katsauksia

Review of Economies in Transition

1993 • No. 10

19.11.1993

Julkaistu uudelleen 2002

Inkeri Hirvensalo

Pankkitoimintaa Pietarissa

Suomen Pankki
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT

ISSN 1235-7405
Uudelleenjulkaistu pdf-muodossa 2002

Suomen Pankki
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

PL 160
00101 Helsinki
Puh: (09) 183 2268
Faksi: (09) 183 2294
bofit@bof.fi
www.bof.fi/bofit

Tässä julkaisussa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajan omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

Pankkitoimintaa Pietarissa

Pankit poliittisen myllerryksen keskipisteessä

Kesällä 1993 suomalaiset sanomalehdet julkaisivat uutisia huomattavista sakoista, joita oli langetettu suomalaisille Pietarissa toimiville yrityksille. Nämä olivat maksaneet käteisellä maksuja, jotka olisi pitänyt suorittaa pankkitilien välityksellä. Yritysten mukaan käteismaksut olivat kuitenkin ainoa tapa hoitaa maksut riittävän nopeasti, koska venäläiset pankit toimivat liian hitaasti ja ovat lisäksi epäluotettavia¹. Sakkojen taustalla nähtiin myös Venäjän poliittinen valtataistelu, jossa vanhoilliset ajavat ulkomaisten yritysten toiminnan vaikeuttamista².

Venäjän pankkijärjestelmää kohtaan on viime aikoina esitetty myös venäläiseltä taholta voimakasta kritiikkiä, jonka mukaan pankkien väliset maksut kestävät viikkoja, maksuasiakirjat katoavat matkalla pankista toiseen ja virheet, jopa suoranaiset väärinkäytökset ovat hyvin tavallisia. Kritiikin kohteena on hyvin usein ollut myös Venäjän keskuspankki, jota on syytetty inflaation lietsomisesta ja liian löysästä rahapolitiikasta³. Erityisesti kesällä 1993 toteutettu ja huonosti valmisteltu seteliuudistus sai vastaansa protestivyöryn⁴.

Keskuspankki on puolestaan joutunut tasapainoilemaan kahden tulen välissä toisaalta uudistuslinjaa sekä tiukkaa talouspolitiikkaa ajavan hallituksen rahapolitiikan toimeenpanijana ja toisaalta vanhoillisen parlamentin valvomana viranomaisena. Poliittisen taistelun ratkettua Jeltsinin erävoittoon keskuspankin asema on selkiintynyt – ainakin uusiin vaaleihin asti.

Poliittisen valtataistelun konkreettisena välikappaleena on viime kuukausien kuluessa ollut myös Venäjän uusi pankkilaki, jonka voimaantulon presidentti Jeltsin on jo kahteen kertaan estänyt veto-oikeudellaan. Varsinaisen lain sisällöstä ei ole ollut erimielisyyttä, mutta korkein neuvosto laati lakiin voimaantuloasetuksen, joka olisi rajoittanut ulkomaisten pankkien toimintamahdollisuuksia Venäjällä huomattavasti ja jota uudistusmieliset eivät halunneet hyväksyä. Tällä kohdin rintamalinjat eivät tosin menneet tiukasti vanhoillisten ja uudistusmielisten ryhmittelyn mukaisesti vaan ulkomaisten pankkien toiminnan rajoittamista ajoivat voimakkaimmin venäläiset pankit, jotka pelkäsivät ulkomaisten pankkien muodostuvan ylivoimaisiksi kilpailijoiksi⁵.

¹ Kauppalehti 29.6.1993.

² Helsingin Sanomat 21.9.93.

³ Helsingin Sanomat 25.9.93.

⁴ Esim. Izvestija 28.7 ja 31.7.93.

⁵ Business Week, September 20, 1993.

Pietarissa on kesän ja syksyn 1993 aikana aloittanut toimintansa kolme ulkomaista pankkia, vaikka niitä koskevien uusien rajoitusten kohtalo on edelleenkin auki. Miten pietarilaiset pankit – venäläiset tai ulkomaiset – toimivat ja palvelevat asiakkaitaan tällaisissa olosuhteissa? Seuraava katsaus pyrkii vastaamaan edellä olevaan kysymykseen pääasiassa Pietarissa elokuun lopussa tehtyjen pietarilaisten pankkiirien sekä suomalaisten yritysten haastattelujen perusteella.

Katsauksen aluksi kuvataan pietarilaista pankkijärjestelmää, eri pankkien toiminnan lähtökohtia sekä pankkien välistä kilpailutilannetta. Seuraavaksi paneudutaan pankkien toimintaan niiden omien kuvausten pohjalta ja lopuksi tarkastellaan asiaa asiakkaiden, erityisesti suomalaisten yritysten kannalta. Venäjän pankkijärjestelmän pitemmän ajan kehityksestä kiinnostuneet lukijat löytävät taustatietoja tämän julkaisun aikaisemmissa numeroissa julkaistuista artikkeleista⁶. Käytännön pankkitoiminnan kannalta eräs tärkeimmistä Venäjän pankkitoiminnan erikoisuuksista on liikkeellä olevan rahan jako tilirupliin ja käteiseen rahaan. Toisin kuin Suomessa nämä eivät ole yleensä keskenään vaihdettavissa.

Pietarilainen pankkijärjestelmä ja kilpailutilanne

Vuonna 1992 julkaistun hakuteoksen mukaan Pietarissa toimi viime vuonna 24 liikepankkia ja 7 moskovalaisen tai jossain muualla Venäjällä toimivan pankin konttoria⁷. Vuonna 1993 pietarilaisten pankkien lukumäärä on noussut lähes neljäänkymmeneen ja muiden pankkien sivukonttoreiden määrä pariinkymmeneen. Eniten konttoreita, noin 300, on kuitenkin Pietarissa toimivalla Sberbankilla, säästöpankilla. Jos pankkien lukumäärää 5-miljoonaisessa Pietarin kaupungissa verrataan niiden lukumäärään asukasmäärältään samankokoisessa Suomessa, todetaan konttoreiden lukumäärän Suomessa nousevan yli kymmenkertaiseksi Pietariin verrattuna. Sen sijaan itsenäisiä liikepankkeja Pietarissa on huomattavasti enemmän kuin Suomessa.

Taseen suuruudella mitattuna kaksi pankkia hallitsee Pietarin pankkisektoria. Nämä ovat Promstroibank ja St. Peterburg Bank. Kumpikin muuttui osakeyhtiöksi vuonna 1990 ja on tänään itsenäinen pankki. Kumpikin pankki on myös aikaisemmin toiminut ns. erikoispankkina, jotka vuonna 1987 erotettiin Neuvostoliiton valtion pankista Gosbankista erillisiksi organisaatioiksi. Pietarin Promstroibank ei enää myöskään kuulu Moskovassa toimivaan samannimiseen pankkiin vaan on irrottautunut siitäkin kokonaan. Näin ollen se ei myöskään ole saanut samaa erityisasemaa valtion investointiohjelmien rahoittajana, jonka Moskovon Promstroibank on äskettäin saanut. Neuvostoliiton aikaisen erityistehtävänsä, teollisuuden investointien rahoituksen hoitamisen seurauksena Pietarin Promstroibank rahoittaa kuitenkin edelleen pääasiassa alueella toimivia suuria teollisuuslaitoksia. Pankin osakkeista 20 % on näiden valtion yritysten omistuksessa. 70 % osakkeenomistajista on yksityishenkilöitä. Kuluvana vuonna pankki on järjestänyt ensimmäisen ulkomaanvaluuttamääräisen osakeannin.

⁶ Kivilahti, Kero ja Tekoniemi, 6/92 ja Hirvensalo, 7/93.

⁷ Banki S.Peterburga, 1992.

St. Peterburg Bank puolestaan jatkaa entisen Zhilsotsbankin (asunto ja sosiaalipankin) Leningradin konttorin työtä ja toimii etupäässä Pietarin kaupungin ja rakennushankkeiden rahoittajana. Pankilla on 4 000 osakkeenomistajaa, joista 3 500 yksityishenkilöä ja loput yrityksiä. Suurimmat osakkeenomistajat ovat yrityksiä. Kuluvana vuonna pankki järjesti jo järjestyksessä neljännen osakeannin, josta oli mahdollista merkitä osakkeita yksityistämissekkejä vastaan.

Muista aikaisemmista erikoispankeista Sberbankilla on Pietarissa aluekonttori sekä sen lisäksi yllä mainitut 300 paikalliskonttoria. Myös Sberbank muutettiin osakeyhtiöksi vuonna 1991. Sen suurin osakas on Venäjän keskuspankki, joka on kuluvana vuonna näkyvästi kampanjoinut liittäkseen Sberbankin organisaation siihen sisältyvine 40 000 konttorin maanlaajuisina verkostoineen uudelleen omaan organisaatioonsa samaan tapaan kuin se oli ennen vuoden 1987 pankkiuudistusta. Tuolloin erotettiin toisistaan keskuspankkitoiminnot ja yleisöä palvelevat pankkitoiminnot ja luotiin maahan kaksitasoinen pankkijärjestelmä. Sberbank on kuitenkin osakeyhtiömuotoonsa vedoten pystynyt torjumaan tällaisen hankkeen, joka sitäpaitsi olisi keskuspankkilain vastainen järjestely. Keskuspankin kiinnostus järjestelyyn johtuu selvästi sen pyrkimyksistä löytää rahoituslähteitä valtion budjettivajeen kattamiseen. Sberbank on perinteisesti ollut yksityishenkilöiden säästöjä keräävä pankki, jonka talletukset aikaisemmin olivat mutkattomasti käytettävissä valtion budjetin rahoitukseen. Nykyään Sberbankin Pietarin aluekonttori toimii myös pienten yritysten pankkina ja pyrkii harjoittamaan itsenäistä sijoituspolitiikkaa, johon toki pääomistajalla keskuspankilla on edelleenkin huomattava sanavalta.

Aikaisemmin erikoispankkeihin kuuluneen Vneshekonombankin (VEB, Ulkomaisten taloussuhteiden pankki) Pietarin konttori on kuluvana vuonna siirtynyt vuonna 1991 perustetun Vneshtorgbankin (Ulkomaankauppapankki) omistukseen. Vneshtorgbankista tuli kuluvana vuonna taseeltaan suurin venäläinen pankki keskuspankin siirrettyä pankin haltuun maan kultavarannon. VEB puolestaan toimii enää Moskovassa ja hoitaa yksinomaan maan ulkomaisen velan takaisinmaksua. Pietarin Vneshtorgbank on perinyt entiset VEBin yritysasiakkaat kaupungissa. Näitä olivat erikoistuneet ulkomaankauppayhtymät, yhteisytykset sekä ulkomaankauppaoikeudet saaneet venäläiset yritykset. Kaikki eivät kuitenkaan ole jääneet odottamaan VEBin "pesänjakoa" vaan ovat siirtyneet muiden pankkien asiakkaisiksi. Vneshtorgbank palveleekin tänään myös pieniä paikallisia yrityksiä. Vneshtorgbankin Pietarin konttori hoitaa pääsääntöisesti ulkomaiset maksut Moskovan pääkonttorin kautta, mutta maksut Suomeen voidaan hoitaa suoraan Pietarin konttorin omien kirjeenvaihtoyhteyksien välityksellä.

Kaikki muut pietarilaiset pankit ovat täysin uusia pankkeja. Ne on perustettu vuoden 1989 jälkeen ja ne ovat edellä kuvattuihin ns. erikoispankkien jälkeläisiin verrattuna paljon pienempiä pankkeja, jotka palvelevat etupäässä omistajaorganisaatioitaan. Pankkien välistä kilpailua ei Pietarissa ole kuluvan vuoteen mennessä ollut oikeastaan lainkaan, mikä johtuu osaksi pankkijärjestelmän rakenteesta. Uudet pienet pankit eivät ole muodostaneet vakavasti otettavaa kilpailuvoimaa vanhoille suurille pankeille. Nämä puolestaan ovat aikaisemman taustansa johdosta toimineet kukin omalla asiakassektorillaan eikä todellista kilpailua asiakkaita ole syntynyt. Asiaan on lisäksi vaikuttanut se, että pankkipalveluiden kysyntä on kaupungissa ylittänyt tarjonnan. Olemassaolevat pankit eivät ole olleet edes halukkaita avaamaan tilejä kaikille sitä tarvitseville uusille yritysasiakkaille rajoitettujen resurssiensa vuoksi. Kuluvana vuonna tilanne on kuitenkin muuttunut, kun kaksi uutta pankkiryhmiä on ilmestynyt kaupunkiin. Näistä toisen muodosta-

vat muissa kaupungeissa toimivien pankkien sivukonttorit ja toisen ulkomaiset pankit.

Moskovalaisia pankkeja Pietarissa edustavat mm. Inkobank ja Mosbusinessbank. Näiden lisäksi kaupungissa toimii myös Avtovazbank, jonka pääkonttori on Togliattin kaupungissa. Näistä Inkobankin toimintastrategia vaikuttaa kaikista aggressiivisimmalta. Pankki tähtää siihen, että se muutaman vuoden kuluessa nousisi kaupungin suurimpien pankkien joukkoon. Kunnianhimoista strategiaa ei ole muuttanut edes pankin Pietarin konttorin 26-vuotiaan johtajan äskettäinen murha. Inkobankin takana on myös ulkomaista pääomaa. Pankin julkistaman tiedon mukaan osakkeista 40 % siirtyi kesällä 1993 amerikkalaiseen omistukseen. Amerikkalainen sijoittajataho ei ole kuitenkaan vahvistanut asiaa. Pankin äänivaltaiset osakkeet ovat edelleen tiukasti venäläisessä omistuksessa⁸.

Uusimmat tulokkaat Pietarin pankkimarkkinoilla ovat ulkomaiset pankit. Kuluvan vuoden aikana peräti kolme ulkomaista pankkia on alkanut toiminnan kaupungissa. Näistä Credit Lyonnais oli ensimmäinen ulkomainen pankki, joka ylipäättään sai toimiluvan entisen Neuvostoliiton alueella jo vuonna 1991. Pankilla on Venäjällä todella pitkän tähtäyksen strategia ja toimiluvan saamiseen vaikutti pankin toiminta kaupungissa vuosisadan alussa jo ennen sosialistista vallankumousta. Pankki on sijoittanut huomattavia summia Nevski prospektin varrella sijaitsevan toimitalonsa saneeraukseen. Toiminnan laajamittaista aloitusta ei ole kuitenkaan kiirehditty epävakaisissa poliittisissa olosuhteissa ja epäselvässä lainsäädännöllisessä tilanteessa. Pankki on avannut tilejä vaihdettavissa valuutoissa lähinnä ranskalaisille Pietarissa toimiville yrityksille.

Toinen ulkomainen pankki, joka on aloittanut toiminnan Pietarissa kuluvana vuonna on saksalaisen Dresdner Bankin ja ranskalaisen Banque Nationale de Paris'n yhteispankki. Uusi pankki avattiin syyskuussa entisissä Inturistin tiloissa Iisakin kirkon aukion varrella. Pankki tavoittelee asiakkaikeeseen valuuttatuloja ansaitsevien yritysten lisäksi myös varakkaita yksityishenkilöitä. Avajaisia vietettäessä pankilla oli tiedossaan suunnitelmat ulkomaisten pankkien toimintaa koskevista rajoituksista mutta niiden ei siinä vaiheessa uskottu saavan riittävää kannatusta päättävissä elimissä.

Muista saksalaisista pankeista Deutsche Bank on avannut edustuston Pietarissa. Dresdner Bankilla oli myös kaupungissa edustusto parin vuoden ajan ennen yhteispankin avaamista.

Kolmas ulkomainen pankki Pietarissa on Moskovassa pääkonttorin omaava International Moscow Bank. Pankin Pietarin konttori vietti myös avajaisia syyskuussa 1993 Iisakin kirkon aukion varrella olevissa uusituissa tiloissaan. International Moscow Bank (IMB) on yhteispankki, josta 60 % on neljän läntisen pankin ja 40 % kolmen venäläisen pankin omistuksessa. Kuluvana vuonna läntisten osakkeenomistajapankkien lukumäärä supistui viidestä neljään. Viides oli Credit Lyonnais, joka myi osuutensa muille läntisille osakkaille välttääkseen intressiristiriitojen syntymistä Pietarissa IMB:n ja Credit Lyonnais'n tytäryrityksen välillä. IMB aloitti toimintansa Moskovassa vuonna 1989 ja kehittyi nopeasti merkittäväksi ulkomaisten maksujen välittäjäpankiksi. Tätä kehitystä edesauttoi VEBin likviditeettikriisi, jonka seurauksena pankki jäädytti kaikki ulkomaanvaluuttamääräiset tilinsä vuoden 1991 lopussa. Syntynyt syvä epäluottamus venäläisiä pankkeja

⁸ Izvestija 4.8.1993, Euromoney, September 1993, s. 136.

kohtaan auttoi IMB:n markkinaosuuden merkittävään kasvuun. Ulkomaisena pankkina myös IMB toimii epä tietoisuudessa siitä, mitä rajoituksia uusi pankkilainsäädäntö tuo tullessaan. IMB:n kohdalla kysymykseen saattavat tulla muutokset myös omistusrakenteessa. Lakiehdotukset lähtevät mm. siitä, että venäläisten pankkien kanssa perustetuissa yhteispankeissa ulkomainen omistus saa olla enintään 50 % osakepääomasta.

Suomalaisista pankeista Postipankki on anonut lupaa sivukonttorin perustamiseksi Pietariin. Muita ulkomaisten pankkien sivukonttoreita kaupungissa ei toistaiseksi ole. Moskovassa kuitenkin toimii itävaltalaisen Bank Austria'n sivukonttori. Ulkomaisen pankin sivukonttori eroaa viranomaisten valvonnan kannalta tytärbankista siinä, että sen valvonta on etupäässä lähtömaan pankkitarkastusviranomaisten asia. Sen sijaan tytärbankki toimii venäläisen lainsäädännön alaisuudessa ja sitä valvoo Venäjän keskuspankki. Suomalaisen pankin sivukonttorin valvonta saattaa edellyttää Venäjällä tästä syystä aikaisempaa tiiviimpää yhteistyötä Suomen Pankin ja Venäjän keskuspankin välillä.

Syyskuussa 1993 poliittisen myllerryksen keskellä kesken jäänyt pankkilainsäädäntö on luonnollisesti Pietarissa jo toimivien ja sinne pyrkivien pankkien mitä suurimman mielenkiinnon kohteena. Pankkilainsäädännön kohtalo ratkenee kuitenkin vasta uusien parlamenttivaalien jälkeen. Toistaiseksi toimitaan vanhan lainsäädännön ja Venäjän keskuspankin ohjeiden varassa. Vanhan parlamentin jo hyväksymän mutta presidentti Jeltsinin hyllyttämän lain voimaantuloasetus olisi rajoittanut ulkomaisten pankkien toiminnan vain ns. offshore-pankkitoimintaan. Käytännössä tämä olisi merkinnyt toimimista vain ulkomaisissa valuutoissa ja asiakaskunnan rajoittumista ainoastaan ulkomaisiin yrityksiin tai yksityishenkilöihin. Valuuttarajoitteella, joka sulkee pois ruplaoperaatiot, ei olisi toistaiseksi ulkomaisille pankeille kovin suurta merkitystä, koska nykyisinkin ne rajoittavat toimintansa ulkomaan valuutoissa tapahtuviin operaatioihin. Asiakaskunnan rajaus vain ulkomaisiin asiakkaisiin olisi sen sijaan merkittävä muutos, joka sulkisi mm. venäläisten yritysten kanssa perustetut yhteisytykset kokonaan ulkomaisten pankkien potentiaalisen asiakaskunnan ulkopuolelle. Poliittinen hengähdystauko lakikiistassa merkitsee ulkomaisille pankeille todennäköisesti mahdollisuutta vahvistaa asemiaan markkinoilla.

Ulkomaisten pankkien vaikutusvaltaisimmat vastustajat ovat venäläiset liikepankit, joiden äänitorvena esiintyy Moskovassa toimiva liikepankkien yhdistys. Pietarilaisista pankeista kielteisimminkin ulkomaisten pankkien markkinoille tuloon suhtautuu Inkobank, jonka pääkonttori on myös Moskovassa näkyvästi vastustanut ulkomaisten pankkien tuloa maahan. Venäjän keskuspankin asenne ulkomaisten pankkien tuloon on sen sijaan ollut myönteisempi. Venäläiset liikepankit pelkäävät ennen kaikkea sitä, että ulkomaiset pankit vievät ylivoimaisen osaamisensa ja tekniikkansa turvin venäläisiltä pankeilta parhaat asiakkaat ja kannattavimman osan pankkitoimintaa jättäen venäläisille pankeille riskipitoisen ruplarahoituksen järjestämisen. Lisäksi pelätään, että ulkomaiset pankit rekrytoivat palvelukseensa parhaat venäläisetkin pankkialan asiantuntijat maksamalla muita korkeampia palkkoja ja lisäksi halutuissa ulkomaisissa valuutoissa. Tämä puolestaan merkitsee kustannustason nousua venäläisillekin pankeille. Toisaalta jo tähän mennessä palkkataso Venäjän rahoitussektorilla on noussut lähes kaksinkertaiseksi yleiseen palkkatasoon verrattuna.

Muut kuin ulkomaiset pietarilaiset pankit eivät koe uuden pankkilain tuovan niiden toimintaan olennaisia muutoksia. Myöskään uuden minimipääomavaatimuksen täyttäminen, 100 miljoonan ruplan suuruisen oman pääoman kokoaminen ei

tuota vaikeuksia Pietarissa toimiville pankeille. Näin ollen kaupungissa ei odoteta merkittäviä pankkifuusioita lähiaikoina. Mikään haastatelluista pankeista ei myöskään uskonut luottotappioiden nousevan merkittäväksi ongelmaksi lähiaikoina. Hoitamattomien luottojen määrä ei myöskään ollut huolestuttavan suuri. Korkean inflaation olosuhteissa lainat, joiden korkotaso jää alle inflaatiovauhdin, onkin suhteellisen helppo hoitaa.

Toisaalta tiedetään, että yritysten väliset maksurästit hoidettiin vuonna 1992 keskuspankin halpakorkoisten luottojen avulla. Vuosi sitten pankeilla oli lisäksi merkittävä rooli yritysten maksurästien rekisteröinnissä ja niillä oli valta veloittaa automaattisesti yrityksen tililtä pankin kautta maksettavaksi tulleet laskut, jos tilillä oli rahaa. Kuluvana vuonna keskuspankin rahoitusta ei enää ole käytettävissä, mikäli hallituksen ja keskuspankin välinen sopimus asiasta pitää. Pankeilla ei välttämättä myöskään ole yhtä selkeää kuvaa asiakkaitensa maksuvalmiudesta kuin ennen, koska yritykset päättävät nykyään itsenäisesti, mitkä laskut ne kulloinkin maksavat. Yritysten maksuvalmiuden voidaan odottaa kiristyvän keskuspankin luottohanan sulkeuduttua kuluvana vuonna, mikä vaikuttanee myös hoitamattomien luottojen kasvuun.

Pietarissa toimivien pankkien toimintaa valvoo Venäjän keskuspankin Pietarin konttori. Se myös valmistelee ulkomaisille pankeille Pietarissa myönnettävät toimiluvat, joita koskevat päätökset tehdään keskuspankin pääkonttorissa Moskovassa Pietarin konttorin sekä kaupungin viranomaisten esittämien lausuntojen perusteella. Pankkitarkastuksen alalla Venäjän keskuspankin Pietarin konttori on vasta organisoimassa toimintaansa. Pietarilaiset pankit kokevatkin, ettei keskuspankin valvonta ole kovin tiukkaa. Sen sijaan veroviranomaiset valvovat myös pankkeja ja tekevät tarkastuskäyntejä niihin huomattavan tiheään tahtiin. Veroviranomaisten valvontaakaan pankit eivät kuitenkaan koe yhtä hankalaksi kuin sitä, että heitä koskeva lainsäädäntö sekä keskuspankin määräykset ovat epäselviä ja muuttuvat jatkuvasti. Tässä suhteessa pietarilaiset pankit ovat samassa veneessä kaikkien Venäjällä toimivien pankkien kanssa. Pietarissa ei ole omaa pankki- ja rahapolitiikkaa.

Pietarin pankkien toimintatavat ja palvelumuodot

Keskuspankin Pietarin konttorilla on merkittävä rooli pankkien välisen maksuliikkeen selvityskeskusena. Maksut Pietarilaisesta pankista toiseen tapahtuvat pankkien selvityskeskuksessa olevien tilien välityksellä 1–2 päivässä, enintään viikossa. Suurten maksujen selvitys vaatii pitemmän ajan kuin pienten maksujen selvitys, koska niitä koskevat maksumääräykset tarkistetaan muita perusteellisemmin. Maksut pietarilaisten ja esimerkiksi moskovalaisten pankkien välillä kulkevat kuitenkin paljon hitaammin ja voivat kestää viikkoja. Tämä johtuu puuttuvista tietoyhteyksistä kaupunkien välillä. Maksuasiakirjat joudutaan kuljettamaan postitse, mikä on tunnetusti hidasta.

Suurin osa pietarilaisista pankeista oli tyytyväisiä maksuselvityksen nopeuteen Pietarissa. Kuitenkin jotkut, kuten esim. Promstroibank esittivät kritiikkiä keskuspankin maksuselvityksen hitautta kohtaan. Keskuspankki onkin antanut mm. Promstroibankille anomuksesta luvan avata suoria keskinäisiä kirjeenvaihtotilejä muiden pankkien kanssa, mikä mahdollistaa keskuspankin selvityskeskuksen

ohittamisen maksujen kulussa. Tätä mahdollisuutta käytetään jonkin verran, mutta varsinaista kilpailevaa maksujen selvityskeskusta ei keskuspankille toistaiseksi ole Pietariin syntynyt. Inkobankilla on toisaalta oma 150 pankin laajuinen kirjeenvaihtajapankkiverkosto, jota Pietarin konttorikin pystyy käyttämään. Keskuspankki on puolestaan investoinut uuteen automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään, jonka suunnitellaan alkavan toimintansa lähikuukausien aikana. Se tulee tehostamaan maksujen välitystä Pietarissa mutta kaupunkien väliseen maksujen hitauteen siitä ei ole apua ennen kuin tietoliikenneyhteydet niiden välillä ovat parantuneet.

Venäläisten pankkien mahdollisuudet hoitaa maksuja ulkomaan valuutassa riippuvat siitä, millaisen lisenssin ne ovat saaneet keskuspankilta tähän tarkoitukseen. Lisensoijia on kolmea lajia, joista laajin ns. yleislisenssi oikeuttaa pankin avaamaan tilejä ulkomaisissa pankeissa ja suoraan niiden välityksellä hoitamaan asiakkaittensa toimeksiantoja. Tavallisen lisenssin haltijapankki ei voi avata tilejä ulkomaisissa pankeissa mutta voi hoitaa ulkomaanvaluuttamääräisiä maksuja Venäjän alueella. Ulkomaille välitettäviin maksuihin ne tarvitsevat välittäjäksi yleislisenssin omaavan pankin.

Kolmas lisenssityyppi, ns. erikoislisenssi on tarkoitettu vain kertaluonteisia valuuttaoperaatioita varten⁹. Pietarissa toimivista pankeista on vuonna 1992 julkaistun hakemiston mukaan viidellä yleislisenssi ja suurimmalla osalla muista ns. tavallinen lisenssi. Kaikki kuluvana vuonna toimintansa aloittaneet ulkomaiset pankit ovat saaneet yleislisenssin.

Pietarilaisten pankkien ei ole tarvinnut toistaiseksi harjoittaa aktiivista markkinointia asiakkaiden hankkimiseksi, koska pankkipalveluista on edelleenkin pulaa. Tästä suoranaisena seurauksena pankit velottavat asiakkailtaan varsin korkeita palvelumaksuja mm. tilinavauksesta tai tililtä tapahtuneista nostoista. Taulukko 1 sisältää Pietarin tärkeimpien pankkien tilinavausmaksuja ulkomaanvaluutassa avattavalta tililtä kuluvana vuonna. Suuri hajonta maksujen suuruudessa kuvaa myös vähäistä kilpailua pankkien välillä. Tilinavaus pietarilaisessa pankissa edellyttää tavallisesti kirjallista sopimusta, jossa tilin ehdot ja sen käyttöön liittyvät maksut ja muut ehdot sovitaan yksityiskohtaisesti.

Pankit ovat velvollisia antamaan veroviranomaisille tiedon jokaisesta avatusta tilistä. Näin ollen paikallinen verottaja saa tiedot siitä, missä pankeissa kaupungissa toimivilla yrityksillä on tili. Väärinkäytöksiä epäillessään verottaja voi vaatia pankilta tietoja myös tilitapahtumista. Oletettavasti tällaisten kyselyjen pohjalta Pietarin verovirasto on julkaissut tiedon, jonka mukaan vähittäiskaupan tuloista 80–85 % on maksettu muuten kuin yritysten pankkitilien välityksellä¹⁰, mikä on määräysten vastaista. Periaatteessa vain palkkojen maksu voidaan suorittaa käteisenä rahana, muuten yritysten tulisi suorittaa maksunsa pankkitilien kautta. Kesällä 1993 annetun keskuspankin määräyksen mukaan käteisenä voidaan suorittaa enintään 500 000 ruplan (n. 3 000 markan) suuriset maksut. Tästä määräyksestä eivät kaikki pietarilaiset pankit kuitenkaan tuntuneet olevan tietoisia.

Edellä olevasta käy selvästi ilmi, että käytännössä vallitsee suuri ristiriita määräysten ja käytännön välillä. Myös tietämys vallitsevista määräyksistä vaihteli suuresti pankista toiseen. Veroviranomaiset ovat kuitenkin ryhtyneet kurinpalautustoimenpiteisiin ja Pietarissa toimiva veropoliisi on sakottanut ulkomaisia siellä

⁹ Kivilahti et alia, 1992, s. 60.

¹⁰ East-West Report 2/92.

toimivia yrityksiä sekä yhteisyrityksiä käteismaksuista. Venäläiset yritykset eivät tiettävästi ole joutuneet samanlaisen kohtelun kohteeksi. Veropoliisin motivaatio on kuitenkin kyseenalainen, koska on tiedossa, että se saa 10 % perimiensä sakkojen määrästä itselleen. Näin ollen sen edun mukaista on ollut mahdollisimman suurten sakkojen määrääminen ja maksukykyisten "valuutta-asiakkaiden" löytäminen.

Taulukko 1. Ulkomaanvaluutassa avattavien tilien avausmaksut pietarilaisissa pankeissa 1993

Pankki	Avausmaksu	Muut ehdot
ABI-Bank	-	Vain ruplatiliasiakkaille
Astrobank	100 USD	-
Baltijskij Bank	300 USD	
St.Peterburg Bank	2000 USD	
Lenregionbank		Avataan vain vienti-tuonti sopimuksen tehneille asiakkaille
Severnij Torgovij Bank	45 USD	
Petrovski Bank	50 USD	
Promstroibank	1500 USD	Vain ruplatiliasiakkaille
Rossija	500 USD	
Ruskobank	10 USD	Edellyttää 100 000 ruplan sijoitusta pankin osakkeisiin
St. Peterburg Innovation Bank	100 USD	
Leso-Promyshlennij Bank	-	Tili aktivoituu kolmen päivän kuluessa
Vitabank	450 USD	
	300 USD	Vanhoille asiakkaille

Muissa kaupungeissa toimivien pankkien sivukonttorit

Aeroflot	50 USD	
Avtovazbank	70 USD	
Kredobank	20 USD	Minimitalletus 30 USD
Inkcombank	200 USD	Vienti-tuonti sopimus esitettävä
Konversbank	15 000 SUR	venäläiset organisaatiot ulkomaalaiset 50 USD maksu ensimmäisestä maksusta
Ladabank	100 USD	
Mosbusinessbank	-	ensimmäisen maksun suuruus vähintään 15 000 USD
Sberbank	50 USD	

Lähde: Russian Trade Express No: 5, 1993, s. 38.

Käytännössä tuntuu olevan myös suuri ero siinä, maksetaanko käteisellä ruplissa vai ulkomaan valuutassa. Ulkomaan valuutoissa koskevia maksuja valvotaan huomattavasti tarkemmin kuin ruplamaksuja. Toisaalta niitä koskevat määräykset ovat niin ylimalkaisia, epäselviä ja ristiriitaisia, että ne tuottavat pankeillekin suuria vaikeuksia. Jokaiselle määräysten tulkintaa edellyttävälle maksulle joudutaan lisäksi hankkimaan lupa keskuspankin pääkonttorista Moskovasta, mikä merkitsee viikkojen, jopa kuukausien viiveitä maksuihin. Käytännössä saattaa olla myös niin, että ulkomaanvaluutan vaihtaminen rupliksi ei aina edes poista

vaikeutta määritellä sallittuja käyttötarkoituksia, vaan entisestään mutkistaa tilannetta.

Pankkien toiminnassa valuutanvaihto oli tuottoisinta ja suosituinta toimintaa vielä vuonna 1992. Kuluvana vuonna pankkien perustamat valuutanvaihtokonttorit ovat lisääntyneet siinä määrin, että kilpailu on pudottanut pankkien saamaa marginaalia. Ruplaseteleiden vaihto ulkomaanvaluutaksi ja päinvastoin tapahtuu helpoimmin näissä konttoreissa. Pietarin päivittäinen valuutanvaihto seteleissä on noin 5–6 milj. dollaria.

Pietarissa toimii lisäksi oma valuuttapörssi, jonka jäseniä ovat kaikki merkittävimmät pankit. Pietarilainen yritys, joka tarvitsee esim. dollareita ulkomailta tapahtuvan tuonnin maksamiseen voi antaa pankilleen osto-toimeksianton, jonka tämä suorittaa seuraavana mahdollisena pörssipäivänä. Dollarit yritys saa tililleen parissa päivässä ja ne ovat käytettävissä tuontilaskun maksamiseen. Syyskuun alusta lähtien mahdollisuus valuutan ostoon ja myyntiin valuuttapörssissä on myös ulkomaisilla yrityksillä. Pietarin valuuttapörssissä käydään kauppaa kolmella ulkomaisella valuutalla, dollarilla, Saksan markalla sekä Suomen markalla. Dollaria ostetaan ja myydään joka päivä mutta kumpaakin markkaa vain kerran viikossa. Näitä valuuttoja ostavat tai myyvät yritykset voivat näin ollen joutua odottamaan jopa viikon seuraavaa pörssipäivää.

Pietarin valuuttapörssin vaihto on kasvanut tasaisesti ja nousee jo noin 40–50 milj. dollariin päivässä. Moskovan valuuttapörssin vaihto on kuitenkin siihen verrattuna noin kymmenkertainen. Pietarin valuuttapörssin kurssit noudattavat suunnilleen Moskovan pörssissä syntynyttä kurssitasoa. Mikäli kurssitasoissa muodostuu kaupunkien välille eroja, näitä eivät pankkien valuuttadealerit käytännössä pääse hyödyntämään, koska maksuliikenne kaupunkien välillä on siihen aivan liian hidasta. Niin Moskovassa kuin Pietarissakin suurin kurssiin vaikuttava tekijä on Venäjän keskuspankin rooli. Keskuspankilla on kummassakin pörssissä omat dealerinsä, jotka pystyvät halutessaan vaikuttamaan kurssitasoon.

Suora maksuliike Pietarin ja Baltian maiden välillä on loppunut käytännöllisesti katsoen kokonaan sen jälkeen kun Baltian maat ottivat käyttöön omat valuuttansa. Satunnaiset maksut hoidetaan vaihdettavissa valuutoissa läntisten pankkien tilien välityksellä. Sama tilanne koskee myös Pietarista lähteviä maksuja muihin IVY-maihin, jotka ovat ottaneet käyttöön omia valuuttoja tai niiden väliaikaisia korvikkeita. Myöskään ruplamääräisiä maksuja ei enää hoideta suoraan Venäjän keskuspankin irrotettua käytännössä Venäjän ruplan muissa IVY-maissa liikkeessä olevista ruplista kesällä 1993.

Suora maksuliike Baltian maiden ja Pietarin välillä tuntui pankeille olevan myös käsitteellisesti vaikea asia, koska poliittisista syistä venäläisten on vaikea tunnustaa, että pienet Baltian maat ovat pystyneet siihen, missä Venäjä on toistaiseksi epäonnistunut, luomaan oman suhteellisen vakaan valuutan. Kuitenkin samanaikaisesti jotkut moskovalaiset pankit ovat ilmoittaneet aloittavansa kaupankäynnin näillä "pehmeillä" valuutoilla.

Pietarissa toimivat myös rajoitetut pankkien väliset rahamarkkinat, joilla etupäässä Sberbank ja Promstroibank ovat lainanneet ruplia niitä tarvitseville muille pankeille. Moskovaan verrattuna Pietarin rahamarkkinoita pidetään selvästi kehittymättöminä. Rahamarkkinakorot ovat jonkin verran keskuspankin luottokoron (elokuussa 170 %, syyskuussa 180 %) yläpuolella. Instrumentit, joita pankkien väliset rahamarkkinat käyttävät Pietarissa ovat usein Sberbankin liikkeelle laskemia obligaatioita, jotka eivät ole korvertoitavissa käteisiksi rupliksi. Ehkä tämän vuoksi on lisäksi olemassa erillinen pankkien välinen markkina käteisille

ruplille. Saattaa olla, että jollakin pankilla ei ole riittävästi käteisiä ruplia, vaikka sillä "tiliruplissa" olisikin ylimääräistä likviditeettiä.

Pietarilaisten pankkien kiinnostus on siirtynyt kuluvana vuonna valuutanvaihdosta muihin operaatioihin, joista lyhytaikaisen luotonuksen merkitys on selvästi lisääntynyt. Pankit järjestävät asiakasyrityksilleen lyhytaikaista 1–6 kuukauden rahoitusta sekä ruplissa että ulkomaan valuutoissa. Pitkäaikaisia luottoja pankit eivät kuitenkaan anna, koska epävarmuus inflaatiokehityksestä on liian suuri. Toisaalta eivät yrityksetkään ole halukkaita sitoutumaan pitkäaikaiseen luotonoton samasta syystä. Korkotaso jo lyhytaikaisissa ruplaluotoissa nousee 150–220 %:iin vuotuista korkoa luoton pituudesta, vakuudesta ja asiakkaasta riippuen. Pankin perimä korkomarginaali on rajoitettu 3 %-yksikköön, mikäli luoton jälleenrahoitus tapahtuu keskuspankin yritysluototukseen osoittamista varoista. Muuten pankit voivat asettaa koron vapaasti.

Luottojen vakuuksina käytetään pankkitakauksia, vakuutuksia tai kiinnityksiä yrityksen omistamiin koneisiin ja laitteisiin tai jopa vaihto-omaisuuteen. Kiinteistökiinnitykset ovat toistaiseksi erittäin harvinaisia, koska kiinteistöjen omistussuhteiden selvittäminen on erittäin hankalaa eikä kiinnityksiä koskevia hallinnointimenettelyjä vielä ole kehitetty. Ruplamääräisen lainan vakuudeksi on mahdollista saada myös valuuttamääräinen talletus, koska Venäjän olosuhteissa yritykset pyrkivät pitämään varansa ulkomaan valuutoissa siinä määrin kuin se suinkin on mahdollista. Näitä mahdollisuuksia tosin vähentävät kesällä 1993 annetut uudet määräykset valuuttamääräisten tulojen kotiuttamisesta eli myymisestä keskuspankille jo 7 päivän kuluessa maksun saamisesta.

Jotkut pankit ovat olleet valmiita maksamaan ulkomaanvaluuttamääräisille talletuksille jopa markkinakorot ylittäviä korkoja luottaen siihen, että ruplan heikentyessä ulkomaanvaluuttoihin nähden ruplissa saadut kurssivoitot kompensoivat maksetut ylikorkeat korot.

Pankkien ruplatalletuksille maksamat talletuskorot ovat vuoden 1993 kuluessa myös nousseet huomattavasti. Tallettajat ovat havahtuneet siihen, miten nopeasti laukkaava inflaatio syö heidän talletustensa arvoa, ja ovat pyrkineet löytämään omaisuudelleen muotoja, jotka paremmin säilyttävät arvonsa. Onkin tavallista, että yksityiset ihmiset sijoittavat palkkarahansa jo samana päivänä johonkin tavaraan, jota myymällä hankkivat sitten tarvitsemansa käteisen rahan. Säästöpankin talletuskorot olivat kesällä 130–140 % ja nousivat syyskuussa 170–200 %:iin, millä pyritään lisäämään ihmisten halukkuutta pitää rahojaan pankissa. Liikepankkien talletuskorot yritysasiakkaille olivat jo kesällä 180–190 % talletuksen suuruudesta ja pituudesta riippuen. Kun inflaatiovauhti on edelleen n. 20 % kuukaudessa ja nousee yli 800 %:iin vuodessa, reaalikorot ovat edelleenkin negatiivisia¹¹.

Lyhytaikaisen luotonuksen lisäksi pankit ovat laajentaneet toimintamuotojaan mm. arvopapereiden välitykseen, factoring- ja leasingrahoitukseen sekä vakuutus-toimintaan. Lisäksi ne ovat perustaneet investointirahastoja. Voimassa oleva lainsäädäntö ei aseta tälle esteitä eikä uusikaan pankkilainsäädäntö todennäköisesti sitä tee. Pankkien hyvät tulokset ovat mahdollistaneet toimintojen nopean laajentamisen näille uusille sektoreille, jotka ainakin länsimaissa ovat viime vuosina osoittautuneet myös erittäin riskialttiiksi aloiksi.

¹¹ Ero ei tosin ole niin suuri kuin ensi näkemältä näyttää, koska esim. keskuspankin soveltama kuukausikorko lasketaan jakamalla vuosikorko 12:lla ottamatta huomioon korkoa korolle efektiä. Näin ollen keskuspankin luottokorko nousee uusimman korotuksen jälkeen 17.5 %:iin kuukaudessa, mikä on vain n. 3 %-yksikköä alle kuukausi-inflaation tason. Vrt. Wall Street Journal, 18.10.1993.

Saint-Petersburg Bank – tase vuosilta 1991 –1993 (tuh. ruplaa)

Taulukko 2

Vastaavaa	1.7.93		1.1.93		1.1.92		1.1.91	
	rpl	%	rpl	%	rpl	%	rpl	%
1 Kätelsvarat	10317145	5.40	3783703	6.19	141074	1.89	42064	1.86
2 Veräjän keskuspankissa oleva kirjeenvaihtotili	39776598	20.81	17163989	28.07	3388571	45.36	390513	17.29
3 Nostro kirjeenvaihtotilit	28460786	14.89	8475217	13.86	–	–	–	–
4 Clearing–tili	–	0.00	–	0.00	–	–	–	–
5 Raholustuslaitosten kirjeenvaihtotilit	48305	0.03	1545	0.00	635	0.01	–	–
6 Arvopaperisijoitukset	1421524	0.74	357522	0.58	22584	0.30	–	–
7 Valtion pitkäaikaisten investointien rahoitus	3146193	1.65	–	0.00	–	–	–	–
8 Kulut	–	0.00	98398	0.16	8871	0.12	2431	0.11
9 Valuuttakurssierot	–	0.00	–	0.00	–	–	–	–
10 Lainat	48862601	25.57	18608122	30.43	3674954	49.19	1744231	77.24
11 Varaukset	19122886	10.01	7357337	12.03	87899	1.18	–	–
12 Pankin velalliset	3425463	1.79	642948	1.05	11349	0.15	31072	1.38
13 Klinteä omaisuus	1318554	0.69	267386	0.44	9647	0.13	5742	0.25
14 Yritysten toimintaa tukeva omaisuus	789812	0.41	299401	0.49	–	–	–	–
15 Voitonjako	5709363	2.99	2760061	4.51	118462	1.59	41811	1.85
16 Muu omaisuus	28716213	15.03	1335826	2.18	6870	0.09	210	0.01
Yhteensä	191115443	100.00	61151455	100.00	7470916	100.00	2258074	100.00
Vastattavaa								
1 Oma pääoma	746596	0.39	500000	0.82	183492	2.46	75000	3.32
2 Vararahasto	727473	0.38	302300	0.49	35099	0.47	–	–
3 Muut rahastot	1869921	0.98	1285334	2.10	49154	0.66	8542	0.38
4 Clearing–tili	296860	0.16	409499	0.67	–	–	–	–
5 Shekkitilit	104666732	54.77	38625550	63.16	6778353	90.73	1653896	73.24
6 LORO tilit	12112622	6.34	960671	1.57	109241	1.46	25234	1.12
7 Talletukset	778741	0.41	432115	0.71	123680	1.66	74012	3.28
8 Tulot	30844597	16.14	7381770	12.07	–	–	376173	16.66
9 Valuuttakurssierot	94955	0.05	–	–	–	–	–	–
10 Interbank – lainat	5601803	2.93	1599773	2.62	–	–	–	–
11 Pankin velkojat	2184636	1.14	836811	1.37	29760	0.40	3019	0.13
12 Voitto	13334760	6.98	2760061	4.51	159810	2.14	41811	1.85
13 Muut velkaerät	15689342	8.21	6043596	9.88	2327	0.03	387	0.02
14 Velat	2166405	1.13	13975	0.02	–	–	–	–
Yhteensä	191115443	100.00	61151455	100.00	7470916	100.00	2258074	100.00

Lähde: Saint Petersburg Bank pankin antamat tiedot

Esimerkkinä pietarilaisen pankin taseen rakenteesta on seuraavassa taulukossa 2 kuvattu St. Peterburg Bankin taseen kehitys parin viime vuoden ajalta. Tasetta analysoitaessa on huomattava, että tase-erät eivät vastaa länsimaisen pankin taseen rakennetta. Silmiinpistävä piirre on korkeasta inflaatiosta johtuva taseen nopea kasvu. Eri vuosia verrattaessa voi lisäksi havaita, että myönnettyjen lainojen osuus taseen aktiivapuolesta on supistunut vuodesta 1991, jolloin se oli yli 70 % vuoteen 1993, jolloin osuus putosi alle 30 %. Samanaikaisesti myös varojen määrä on supistunut keskuspankissa pidettävällä kirjeenvaihtajatilillä, mikä kuvastanee maksujen välityksen tehokkuuden lisäystä. Aktiivapuolella ulkomaisissa pankeissa olevien nostro-tilien saldot ovat puolestaan kasvaneet erityisesti siksi, että rupla on voimakkaasti heikentynyt ulkomaanvaluuttoihin nähden. Joillakin pankeilla, joista Moskovassa toimiva Bank Imperial on esimerkkinä, jopa yli puolet varoista on sijoitettuna ulkomaanvaluuttoihin länsimaisissa pankeissa¹².

Passiivapuolella St. Peterburg Bankin varainhankinnan rakenne on muuttunut siten, että erilaisilla talletustileillä olevien varojen suhteellinen osuus on jonkin verran supistunut. Pankin tulos on suhteellisesti parantunut mutta oman pääoman osuus taseesta on pienentynyt huolimatta lukuisista osakeanneista. Taseen tarkempaa analyysiä varten tarvittaisiin huomattavasti yksityiskohtaisemmat tiedot mm. lainakannan rakenteesta.

Pietarilaisten pankkien tarjoamat palvelut suomalaisten yritysten kannalta

Yllä oleva kuvaus on kirjoitettu lähinnä pietarilaisten pankkien antamien tietojen ja kannanottojen perusteella. Seuraavassa tarkastellaan pankkien toimintaa suomalaisten Pietarissa toimivien yritysten kokemusten perusteella.

Suomalaisten kokonaan omistamat sekä osakkuusyrietykset Pietarissa ovat yleensä pieniä. Yritysten mukaan suuret venäläiset pankit eivät ole kiinnostuneita näin pienistä asiakkaista. Sen sijaan uudet ja pienemmät pankit tarjoavat suomalaisille yrityksille parempaa palvelua. Tällainen tilanne johtuu todennäköisesti siitä, että suuretkin pankit ovat teknisesti huonosti varustettuja ja yritysasiakkaiden hoito vaatii pankin virkailijoilta paljon aikaa. Näin ollen halutaan mieluummin käyttää aika entisten, yleensä suurten asiakkaiden hoitoon. Myös asiakkailta pankkiasioiden hoitaminen vaatii huomattavasti enemmän aikaa kuin mihin Suomessa on totuttu. Pietarissa toimivien yritysten kassanhoitajat joutuvatkin kuluttamaan tuntikausia pankkiasioiden hoitoon lähes päivittäin. Pankkien aamupäivään rajoittuvat lyhyet aukioloajat hankaloittavat lisäksi asioiden hoitoa.

Ilman pankkitiliä suomalainen yritys ei kuitenkaan voi toimia Venäjällä. Jo yrityksen rekisteröinti edellyttää sekä rupla- että valuuttatilin avaamista jossakin pankissa. Ruplatilejä voi nykyään olla useampiakin, mutta vain yksi niistä voi olla juoksevien maksujen tili, jolta normaali ruplamaksuliike on mahdollista hoitaa. Suomalaisten yritysten kokemusten mukaan sekä ruplamaksujen että valuuttamaksujen kulku on nopeutunut viimeksi kuluneen vuoden kuluessa. Keskuspankin ilmoitus 1–2 päivän kuluessa tapahtuvista normaalimaksuista pankista toiseen

¹² Euromoney, September 1993. p. 136.

Pietarin kaupungissa ei kuitenkaan saa vahvistusta yritysten taholta. Niiden mukaan siihen kuuluu huomattavasti pitempi aika, ainakin viikko ellei enemmän. Jopa yhden pankin sisällä maksu tililtä toiselle saattaa mutkistuessaan viedä viikkoja.

Ruplamaksuista poiketen maksut ulkomaan valuutassa Pietarista esim. Suomeen tai päinvastoin tapahtuvat yritysten mukaan yleensä nopeasti ja joustavasti. Tällaiset maksut kulkevat tavallisesti pietarilaisten pankkien ulkomaisissa pankeissa olevien kirjeenvaihtotilien kautta joko telexin, sähköpostin tai Swiftin välityksellä. Swift-järjestelmä on käytössä St. Peterburg Bankissa ja se tullaan ottamaan käyttöön parissa muussa pankissa lähiaikoina.

Vaikka venäläiset pankit mainostivat korkeita talletuskorkoja, useimmat suomalaisyritykset eivät olleet saaneet talletuksilleen venäläisessä pankissa mitään korkoa. Tämä johtuu luultavimmin siitä, että korollinen minimitalletus pankeissa ylittää suomalaisten yritysten pankeissa pitämien talletusten suuruuden. Negatiivisen reaalikoron vallitessa myös yritykset pyrkivät muuttamaan ruplat mahdollisimman nopeasti tavaraksi, joka säilyttää arvonsa korkean inflaation olosuhteissa.

Valuuttatalletusten tekemistä venäläisiin pankkeihin useat suomalaiset yritykset puolestaan välttivät sen pelossa, että varat saatetaan jäädyttää, kuten tapahtui VEBissä olleille talletuksille vuoden 1991 lopussa. Epäluottamus venäläisiä pankkeja kohtaan on siis edelleenkin suurta. Toisaalta myös valuuttatuloihin kohdistuvaa 50 %:n suuruista kotiuttamisvelvollisuutta pyritään välttämään niin pitkälle kuin mahdollista. Tämä onnistuu etupäässä barter-kauppojen avulla, joissa tavara maksetaan suoraan tavaralla.

Lainaa suomalaiset yritykset eivät myöskään ole ottaneet venäläisistä pankeista, koska korkotasoa etenkin ruplalainoissa on niiden kannalta järjettömän korkea. Useimmat yritykset eivät näe mahdolliseksi nostaa omien tuotteittensa hintoja venäläisen inflaation tahdissa. Niinpä useimpien yritysten rahoitustarpeet hoidetaankin Suomesta käsin. Ulkomaisten pankkien tuloa Pietariin suomalaiset yritykset odottavat uteliaina mutta ovat skeptisiä sen suhteen, voivatko nämä Pietarissa tarjota olennaisesti parempia palveluja kuin venäläiset pankitkaan. Suomalaista pankkia Pietariin toivotaan mutta sellaisenkin mahdollisuuksia tarjota joustavaa pankkipalvelua paikallisissa olosuhteissa epäillään.

Yhteenveto

Pietarilaista pankkimaailmaa hallitsee kaksi suurta pankkia, Promstroibank sekä St. Peterburg Bank, jotka kumpikin ovat vanhojen neuvostoliittolaisten ns. erikoispankkien jälkeläisiä mutta tänään itsenäisiä osakeyhtiöitä. Kuluvana vuonna pankkien välinen kilpailu kaupungissa on lisääntynyt, kun toisaalta moskovaalaisten pankkien, erityisesti Inkombankin sivukonttori sekä toisaalta kolme ulkomaista pankkia, Credit Lyonnais, Dresdner Bankin ja Banque Nationale de Paris'n yhteispankki sekä International Moscow Bankin sivukonttori ovat aloittaneet toimintansa Pietarissa. Erityisesti ulkomaisten pankkien toiminnan jatkuminen on kuitenkin vaakalaudalla niin kauan kuin poliittisen taiston jalkoihin jääneen niitä koskevan pankkilainsäädännön kohtalo on epäselvä. Venäläisten pankkien toimintaan pankkilakiluonnos ei tuone muutoksia mutta ei myöskään olennaisesti helpota sopeutumista jatkuvasti muuttuviin keskuspankin määräyksiin. Suomalais-

ten yritysten kannalta venäläiset pankit ovat hitaita ja jossain määrin epäluotettavia palveluissaan. Ulkomaisten pankkien palveluihin suhtaudutaan Venäjän muuttuvissa olosuhteissa uteliaan skeptisesti.

Kirjallisuus

Banki S.-Peterburga, Statistika, Uslugi, Personalii, Spravotshnik Kommersanta, Delovaja Zhizn, 1992.

Hirvensalo, Inkeri (1993). **Developments in the Russian Banking Sector in 1992–1993**, Idäntalouksien katsauksia 7/1993, Suomen Pankki.

Kivilahti, Terhi – Kero, Jukka – Tekoniemi, Merja (1992). **Venäjän rahoitus- ja pankkijärjestelmä**, Idäntalouksien katsauksia 6/1992, Suomen Pankki.

IDÄNTALOUKSIEN KATSAUKSIA

nro:sta 4 lähtien ISSN 1235-7405

- 1/92 Pekka Sutela: **Neuvostoliiton hajoamisen taloudelliset aspektit.** 24 s.
Jouko Rautava: **Suomen ja Venäjän taloussuhteet Suomen EY-jäsenyyden valossa.** 12 s.
- 2/92 Seija Lainela - Jouko Rautava **Neuvostoliiton talouskehitys vuonna 1991.** 15 s.
Seija Lainela **Viron taloudellisen kehityksen lähtökohdat.** 9 s.
Merja Tekoniemi **Yksityistäminen itäisen Euroopan maissa ja Baltiassa.** 7 s.
- 3/92 Kamil Janáček **Transformation of Czechoslovakia's Economy: Results, Prospects, Open Issues.** 20 p.
Sergey Alexashenko **General Remarks on the Speed of Transformation in the Socialist Countries.** 25 p.
Sergey Alexashenko **The Free Exchange Rate in Russia: Policy, Dynamics, and Projections for the Future.** 19 p.
Jouko Rautava **Liikaraha, inflaatio ja vakauttaminen.** 16 s.
- 4/92 Stanislava Janáčková - Kamil Janáček **Privatization in Czechoslovakia.** 8 p.
Sergey Alexashenko **The Collapse of the Soviet Fiscal System: What Should Be Done?** 45 p.
Juhani Laurila **Neuvostoliiton ja Venäjän velka.** 23 s.
Jukka Kero **Neuvostoliiton ja Venäjän ulkomaankauppa.** 24 s.
- 5/92 Pekka Sutela **Clearing, Money and Investment: The Finnish Perspective on Trading with the USSR.** 26 p.
Petri Matikainen **"Suuri pamaus" - Puolan talousuudistus 1990.** 22 s.
- 6/92 Miroslav Hrnčíř **Foreign Trade and Exchange Rate in Czechoslovakia: Challenges of the Transition and Economic Recovery.** 39 p.
Terhi Kivilahti - Jukka Kero - Merja Tekoniemi **Venäjän rahoitus- ja pankkijärjestelmä.** 37 s.
- 7/92 Seija Lainela **Baltian maiden rahauudistukset.** 23 s.
Seija Lainela - Jouko Rautava **Baltian maiden poliittisen ja taloudellisen kehityksen taustat ja nykytilanne.** 14 s.
Sergei Alexashenko **Verojen ja tulonsiirtojen jakautuminen entisessä Neuvostoliitossa.** 17 s.
- 1/93 Pekka Sutela **Taloudellinen transitio Venäjällä.** 11 s.
Pekka Sutela **Venäjän taloudellinen voima 2000-luvulla.** 9 s.
Pekka Sutela **Itäinen Eurooppa integraatiossa: ottopoikia, sisarpuolia vai ...** 11 s.
- 2/93 Inkeri Hirvensalo **Changes in the Competitive Advantages of Finnish Exporters in the Former USSR after the Abolition of the Clearing Payment System.** 35 p.
Miroslav Hrnčíř **The Exchange Rate Regime and Economic Recovery.** 17 p.
Gábor Oblath **Real Exchange Rate Changes and Exchange Rate Policy under Economic Transformation in Hungary and Central-Eastern Europe.** 31 p.
Gábor Oblath **Interpreting and Implementing Currency Convertibility in Central and Eastern Europe: a Hungarian Perspective.** 19 p.
- 3/93 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys 1992.** 19 s.
Seija Lainela **Baltian maiden talous vuonna 1992.** 25 s.
Pekka Sutela **Itäinen Eurooppa vuonna 1992.** 14 s.
- 4/93 Jouko Rautava **Monetary Overhang, Inflation and Stabilization in the Economies in Transition.** 17 p.
Jarmo Eronen **Manufacturing Industries before and after the Collapse of Soviet Markets: a Comparison of Finnish and Czechoslovak Experience.** 19 p.

- 5/93 Pekka Sutela **Uusi hanke entisen rupla-alueen kaupankäynnin monenkeskeistämiseksi.** 8 s.
Juhani Laurila **Venäjän velkakriisin kehitys ja nykytilanne.** 10 s.
- 6/93 Jouko Rautava **Yritystuesta sosiaaliturvaan: Julkisen tuen muutospaineet Venäjällä.** 7 s.
Jarmo Eronen **Venäjän uusi hallinnollinen aluejako.** 7 s.
Aleksei Tkatchenko **Pienyrittäjäisyys Venäjällä: Nykytilanne ja kehitysnäkymät.** 35 s.
- 7/93 Tuula Ryttilä **Russian Monetary Policy Since January 1992.** 20 p.
Inkeri Hirvensalo **Developments in the Russian Banking Sector in 1992-1993.** 22 p.
- 8/93 Seija Lainela - Pekka Sutela **Introducing New Currencies in the Baltic Countries.** 26 p.
Inna Shteinbuka **The Baltics' ways: Intentions, Scenarios, Prospects.** 27 p.
Inna Shteinbuka **Latvia in Transition: First Challenges and First Results.** 33 p.
Inna Shteinbuka **Industry Policy in Transition: the Case of Latvia.** 30 p.
- 9/93 Jouko Rautava **Venäjän keskeiset taloustapahtumat heinä- syyskuussa 1993.** 10 s.
Merja Tekoniemi **Venäjän parlamenttivaalien poliittiset ryhmittymät.** 3 s.
Jarmo Eronen **Venäläinen ja suomalainen periferia: Permin Komin ja Kainuun luetaloudellista vertailua.** 29 s.
- 10/93 Seija Lainela **Venäjän federatiivisen rakenteen muotoutuminen ja taloudellinen päätöksenteko; Pietarin asema.** 14 s.
Inkeri Hirvensalo **Pankkitoimintaa Pietarissa.** 14 s.
Juhani Laurila **Suoran sijoitustoiminnan kehittyminen Venäjällä ja Suomen lähialueella.** 29 s.
Juhani Laurila **Suomen saamiset Venäjältä. Valuuttakurssimuutosten ja vakautusten vaikutukset.** 8 s.
- 1/94 Pekka Sutela **Insider Privatization in Russia: Speculations on Systemic Change.** 22 p.
Inkeri Hirvensalo **Banking in St.Petersburg.** 18 p.
- 2/94 Aleksei Tkatchenko **Pienyritysten yksityistäminen Venäjällä.** 23 s.
Jarmo Eronen **Konversio Venäjällä: tulosten tarkastelua.** 10 s.
- 3/94 Juhani Laurila **Direct Investment from Finland to Russia, Baltic and Central Eastern European Countries: Results of a Survey by the Bank of Finland.** 14 p.
Juhani Laurila **Finland's Changing Economic Relations with Russia and the Baltic States.** 11 p.
Jouko Rautava **EC Integration: Does It Mean East-West Disintegration.** 8 p.
Eugene Gavrilenkov **Macroeconomic Crisis and Price Distortions in Russia.** 20 p.
Eugene Gavrilenkov **Russia: Out of the Post-Soviet Macroeconomic Deadlock through a Labyrinth of Reforms.** 22 p.
- 4/94 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys 1993.** 16 s.
Seija Lainela **Baltian maat vuonna 1993.** 19 s.
Jouko Rautava **Suomen idänkauppa 1990-93.** 7 s.
- 5/94 Pekka Sutela **Production, Employment and Inflation in the Baltic Countries.** 22 p.
Seija Lainela **Private Sector Development and Liberalization in the Baltics.** 14 p.
Seija Lainela **Small Countries Establishing Their Own Independent Monetary Systems: the Case of the Baltics.** 17 p.
- 6/94 Merja Tekoniemi **Työttömyys ja sosiaaliturva Venäjällä.** 31 s.
- 7/94 Pekka Sutela **Fiscal Federalism in Russia.** 23 p.
Jouko Rautava **Interdependence of Politics and Economic Development: Financial Stabilization in Russia.** 12 p.
Eugene Gavrilenkov **"Monetarism" and Monetary Policy in Russia.** 8 p.

- 8/94 Pekka Sutela **The Instability of Political Regimes, Prices and Enterprise Financing and Their Impact on the External Activities of the Russian Enterprises.** 31 p.
 Juhani Laurila **The Republic of Karelia: Its Economy and Financial Administration.** 37 p.
 Inkeri Hirvensalo **Banking Reform in Estonia.** 21 p.
- 9/94 Jouko Rautava **Euroopan unionin ja Venäjän välinen kumppanuus- ja yhteistyösopimus - näkökohtia Suomen kannalta.** 7 s.
- 10/94 Seija Lainela - Pekka Sutela **The Comparative Efficiency of Baltic Monetary Reforms.** 22 p.
 Tuula Ryttilä **Monetary Policy in Russia.** 22 p.
- 11/94 Merja Tekoniemi **Miksi Venäjän virallinen työttömyysaste on säilynyt alhaisena?** 19 s.
- 1/95 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys 1994.** 19 s.
 Seija Lainela **Baltian maat vuonna 1994.** 21 s.
 Vesa Korhonen **Itäisen Euroopan talouskehitys 1994.** 19 s.
- 2/95 Urmas Sepp **Inflation in Estonia: the Effect of Transition.** 27 p.
 Urmas Sepp **Financial Intermediation in Estonia.** 32 p.
- 3/95 Vesa Korhonen **EU:n ja Venäjän kumppanuus- ja yhteistyösopimus.** 31 s.
 Jouko Rautava **Taloussintegraatio ja Suomen turvallisuus - Suomi Euroopan unionin idän taloussuhteissa.** 21 s.
 Jouko Rautava **Suomen idänkauppa 1985-94.** 10 s.
- 4/95 Nina Oding **Evolution of the Budgeting Process in St. Petersburg.** 29 p.
 Urmas Sepp **A Note on Inflation under the Estonian Currency Board.** 12 p.
 Pekka Sutela **But ... Does Mr. Coase Go to Russia?** 14 p.
- 5/95 Urmas Sepp **Estonia's Transition to a Market Economy 1995.** 57 p.
- 6/95 Niina Pautola **The New Trade Theory and the Pattern of East-West Trade in the New Europe.** 21 p.
 Nina Oding **Investment needs of the St.Petersburg Economy and the Possibilities to meeting them.** 20 p.
 Panu Kalmi **Evolution of Ownership Change and Corporate Control in Poland.** 21 p.
- 7/95 Vesa Korhonen **Venäjän IMF-vakauttamisohjelma 1995 ja Venäjän talouden tilanne.** 37 s.
 Inkeri Hirvensalo **Maksurästit Venäjän transitiotaloudessa.** 30 s.
 Seija Lainela **Baltian maiden omat valuutat ja talouden vakautus - pienten maiden suuri menestys.** 14 s.
- 8/95 Pekka Sutela **Economies Under Socialism: the Russian Case.** 17 p.
 Vladimir Mau **Searching for Economic Reforms: Soviet Economists on the Road to Perestroika.** 19 p.
- 9/95 Niina Pautola **East-West Integration.** 33 p.
 Panu Kalmi **Insider-Led Privatization in Poland, Russia and Lithuania: a Comparison.** 16 p.
 Iikka Korhonen **Equity Markets in Russia.** 14 p.
 Jury V. Mishalchenko - Niina Pautola **The Taxation of Banks in Russia.** 5 p.
- 1/96 Juhani Laurila **Payment Arrangements among Economies in Transition: the Case of the CIS.** 23 p.
 Sergei Sutyurin **Problems and Prospects of Economic Reintegration within the CIS.** 17 p.
 Viktor V. Zakharov - Sergei F. Sutyurin **Manager Training - Another Emerging Market in Russian Educational Services.** 9 p.

- 2/96 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1995.** 12 s.
 Juhani Laurila **Katsaus lähialueisiin.** 28 s.
 Iikka Korhonen **Baltian vuosikatsaus.** 10 s.
 Pekka Sutela **Ukrainan ja Valkovenäjän taloudet vuonna 1995.** 10 s.
 Vesa Korhonen **Itäisen Euroopan siirtymätalouksien kehitys 1995.** 17 s.
- 3/96 Niina Pautola **Intra-Baltic Trade and Baltic Integration.** 12 p.
 Vesa Korhonen **The Baltic Countries - Changing Foreign Trade Patterns and the Nordic Connection.** 16 p.
 Iikka Korhonen **Banking Sectors in Baltic Countries.** 22 p.
- 4/96 Niina Pautola **Trends in EU-Russia Trade, Aid and Cooperation.** 16 p.
 Niina Pautola **The Baltic States and the European Union - on the Road to Membership.** 20 p.
 Elena G. Efimova - Sergei F. Sutyryn **The Transport Network Structure of the St.Petersburg Region and its Impact on Russian-Finnish Economic Cooperation.** 11 p.
 Iikka Korhonen **An Error Correction Model for Russian Inflation.** 10 p.
- 5/96 Juhani Laurila - Inkeri Hirvensalo **Direct Investment from Finland to Eastern Europe; Results of the 1995 Bank of Finland Survey.** 21 p.
 Tatiana Popova - Merja Tekoniemi **Social Consequences of Economic Reform in Russia.** 26 p.
 Iikka Korhonen **Dollarization in Lithuania.** 7 p.
- 6/96 Juhani Laurila - Inkeri Hirvensalo **Suorat sijoitukset Suomesta Itä-Eurooppaan; Suomen Pankin vuonna 1995 tekemän kyselyn tulokset.** 20 s.
 Jouko Rautava **Suomi, Euroopan Unioni ja Venäjä.** 6 s.
 Niina Pautola **Baltian maiden talouskatsaus 1996.** 12 s.
- 1/97 Panu Kalmi **Ownership Change in Employee-Owned Enterprises in Poland and Russia.** 51 p.
- 2/97 Niina Pautola **Fiscal Transition in the Baltics.** 23 p.
 Peter Backé **Interlinkages Between European Monetary Union and a Future EU Enlargement to Central and Eastern Europe.** 19 p.
- 3/97 Iikka Korhonen **A Few Observations on the Monetary and Exchange Rate Policies of Transition Economies.** 8 p.
 Iikka Korhonen **A Brief Assessment of Russia's Treasury Bill Market.** 8 p.
 Rasa Dale **Currency Boards.** 14 p.
- 4/97 Sergei F. Sutyryn **Russia's International Economic Strategy: A General Assessment.** 17 p.
 Tatiana Popova **The Cultural Consequences of Russian Reform.** 17 p.
 Ludmilla V. Popova - Sergei F. Sutyryn **Trends and Perspectives in Sino-Russian Trade.** 11 p.
- 5/97 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1996.** 10 s.
 Iikka Korhonen - Niina Pautola **Baltian talouskatsaus 1996.** 12 s.
 Merja Tekoniemi **Katsaus lähialueisiin 1996.** 11 s.
 Merja Tekoniemi **Ukrainan talouskatsaus 1996.** 10 s.
 Kari Pekonen **Valko-Venäjän talous vuonna 1996.** 6 s.
 Katri Lehtonen **Keski- ja Itä-Euroopan talouskehitys vuonna 1996.** 13 s.
- 6/97 Niina Pautola **Towards European Union Eastern Enlargement - Progress and Problems in Pre-Accession.** 17 p.
 Katri Lehtonen **Theory of Economic Reform and the Case of Poland.** 26 p.
 Boris Brodsky **Dollarization and Monetary Policy in Russia.** 14 p.
- 7/97 Toivo Kuus **Estonia and EMU Prospect.** 24 p.
 Olga Luštšik **The Anatomy of the Tallinn Stock Exchange.** 23 p.
 Riia Arukaevu **Estonian Money Market.** 20 p.

- 1/98 Iikka Korhonen **The Sustainability of Russian Fiscal Policy.** 8 p.
Tatiana Popova - Merja Tekoniemi **Challenges to Reforming Russia's Tax System.** 18 p.
Niina Pautola **Optimal Currency Areas, EMU and the Outlook for Eastern Europe.** 25 p.
- 2/98 Peter Westin **Comparative Advantage and Characteristics of Russia's Trade with the European Union.** 26 p.
Urszula Kosterna **On the Road to the European Union - Some Remarks on Budgetary Performance in Transition Economies.** 31 p.
- 3/98 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1997.** 11 s.
Merja Tekoniemi **Keskuksen ja alueiden välisten suhteiden kehitys Venäjällä 1992-1997.** 10 s.
Niina Pautola **Baltian talouskatsaus 1997.** 11 s.
Merja Tekoniemi **Katsaus Suomen kauppaan IVY-maiden ja Baltian maiden kanssa 1990-1997.** 11 s.
Tom Nordman **Kiinan talouden tila ja ongelmat.** 11 s.
Merja Tekoniemi **Ukrainan talouskatsaus 1997.** 10 s.
Iikka Korhonen **Keski- ja Itä-Euroopan talouskehitys 1997.** 12 s.
- 4/98 Kustaa Äimä **Central Bank Independence in the Baltic Policy.** 30 p.
Iikka Korhonen – Hanna Pesonen **The Short and Variable Lags of Russian Monetary Policy.** 11p.
Hanna Pesonen **Assessing Causal Linkages between the Emerging Stock Markets of Asia and Russia.** 10 p.
- 5/98 Laura Solanko **Issues in Intergovernmental Fiscal Relations – Possible Lessons for Economies in Transition.** 19 p.
Iikka Korhonen **Preliminary Tests on Price Formation and Weak-form Efficiency in Baltic Stock Exchanges.** 7 p.
Iikka Korhonen **A Vector Error Correction Model for Prices, Money, Output, and Interest Rate in Russia.** 12 p.
Tom Nordman **Will China catch the Asian Flu?** 14 p.
- 6/98 Saga Holmberg **Recent Reforms in Information Disclosure and Shareholders' Rights in Russia.** 17 p.
Vladimir R. Evstigneev **Estimating the Opening-Up Shock: an Optimal Portfolio Approach to Would-Be Integration of the C.I.S. Financial Markets.** 39 p.
Laura Solanko – Merja Tekoniemi **Novgorod and Pskov – Examples of How Economic Policy Can Influence Economic Development.** 14 p.
Ülle Lõhmus - Dimitri G. Demekas **An Index of Coincident Economic Indicators for Estonia.** 12p.
- 7/98 Tatyana Popova **Financial-Industrial Groups (FIGs) and Their Roles in the Russian Economy.** 24p.
Mikhail Dmitriyev – Mikhail Matovnikov – Leonid Mikhailov – Lyudmila Sycheva **Russian Stabilization Policy and the Banking Sector, as Reflected in the Portfolios of Moscow Banks in 1995–97.** 29 p.
- 1/99 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1998.** 10 s.
Iikka Korhonen – Seija Lainela **Baltian maat vuonna 1998.** 10 s.
Tom Nordman **Kiinan talouden tila ja näkymät.** 13 s.
Pekka Sutela **Ukrainan talouskatsaus 1998.** 14 s.
Iikka Korhonen **Keski- ja Itä-Euroopan talouskehitys vuonna 1998.** 10 s.